

Aleg. 86.

Sprawozdanie

komisyi gospodarstwa krajowego z przedłożenia Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia posady referenta spraw rolniczych w Wydziale krajowym.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 14. Października b. r. zostało przydzielonem komisji gospodarstwa krajowego do zbadania sprawozdanie Wydziału krajowego, uzasadniające potrzebę utworzenia posady stałej referenta spraw rolniczych, zakończone wnioskiem:

1. Utworzoną zostaje przy Wydziale krajowym stała posada referenta spraw rolniczych z pensją roczną 1.500 zł., dodatkiem aktywalnym 300 zł. i dodatkami 5-letnimi po 200 zł., tudzież z prawem do emerytury w myśl postanowień statutu emerytalnego.

2. Od kandydatów na tę posadę żądać należy kwalifikacyi na profesora wyższej szkoły rolniczej, tudzież dłuższej praktyki gospodarczej w kraju.

3. Do rubryki XV. budżetu krajowego na cele rolnictwa i górnictwa wstawia się na ten cel kwotę 1.800 zł.

Komisya gospodarstwa krajowego, na której stół obrad od początku istnienia Sejmu wchodzi wszystkie sprawy dotyczące rolnictwa, przemysłu rolniczego i szkół rolniczych, świadomą jest nieustannego rozrostu tych spraw, umie ocenić i oddaje słuszną pobudkę, które spowodowały Wydział krajowy do postawienia przytoczonych wniosków. Istotnie w kraju przeważnie rolniczym, rolnictwo i wszystkie sprawy dotyczące tej gałęzi gospodarstwa krajowego, należą do najważniejszych, a zważywszy tychże liczbę i różnorodność, uznaje komisya gospodarstwa krajowego, iż słusnie Wydział krajowy domagać się może, ażeby biura jego zostały wzmocnione odpowiedniami siłami fachowemi, skoro brak takowych w gronie urzędników czuć się daje.

Jednakowoż godząc się na wywody wyluszczone w sprawozdaniu, godząc się także w zasadzie na wyniki z nich wnioski, komisya gospodarstwa krajowego zdając w tym przedmiocie sprawę Wysokiej Izbie, widzi się w obowiązku wyrazić swoje przekonanie, że załatwienie rzeczy, choćby najzupełniej po myśli Wydziału krajowego, nie uczyni zadość potrzebom kraju pod tym względem i nie przyczyni się do pomyślniejszego rozwoju interesów rolniczych.

Wystarczy przerzucić kartki sprawozdań Wydziału krajowego z czynności dotyczących rolnictwa i spraw w połączeniu z niem będących, ażeby się przekonać z jakimi trudnościami przychodzi walczyć Wydziałowi krajowemu przy załatwianiu tychże.

Wobec prawie każdego przedmiotu, wpływającego do biur, znalazł się Wydział krajowy w położeniu, wymagającym zasięgnięcia rady u osobistości specjalnie z nim obznajomionej, informowania się u Towarzystw rolniczych, lub też nareszcie zwoływania ankiety, złożonej z ludzi, w których zapatrywaniu spodziewał się znaleźć radę i zbiorową opinię kraju. Komisya gospodarstwa krajowego mniema, że nie potrzeba szeroko rozwodzić się, aby wykazać, jak niedostatecznymi są wszystkie środki, gdy chodzi nietylko o doraźną pomoc dla tej lub owej gałęzi gospodarstwa krajowego, lecz także o opiekę nad jego rozwojem w całości, o zainteresowanie dłań władz rządowych, wyjednanie pomocy prawodawczej i finansowej.

Nieunikniomem następstwem takiego stanu rzeczy być musi, że załatwianie odbywa się od wypadku do wypadku, bez inicjatywy, bez ujęcia w harmonijną całość.

Również i szkolnictwo rolnicze, rozrastając się rokrocznie w coraz szersze rozmiary, coraz większą staje się maszyną, coraz więcej w administracyi przedstawia trudności, którym nie są w stanie zaradzić rozstrzelone po kraju kuratorye; oddalone od centralnego ogniska, nie zawsze mogą one odpowiednią całości systemu i po myśli Wydziału krajowego prowadzoną, nad powierzonymi sobie szkołami rozciągać opiekę.

Komisya gospodarstwa krajowego sądzi, że utworzenie stałej posady fachowego referenta nie tylko nie usunie tego stanu rzeczy, jest ona zdania, że powierzenie czynności departamentu tak rozległego i tak ważnego jednej ręce ma i swoje niebezpieczeństwo. Najzdolniejszy referent, może wskutek zamięłowania w jednej lub drugiej gałęzi, chylić się sympatjami na jedną lub drugą stronę, iść zanadto gorąco w jednym kierunku, a zaniebdywać jeśli nie całość interesów kraju, to przynajmniej nieraz znakomite ich działy, a co najważniejsza, w zarządzeniach dotyczących szkół rolniczych wobec nieraz różnorodnych zapatrywań licznych kuratoryj, zdanie jego nie może mieć ani dostatecznego wpływu, ani dostatecznej powagi.

Komisya gospodarstwa krajowego po gruntownem zbadaniu wniosków i sprawozdania Wydziału krajowego, czuje się w obowiązku oświadczyć, że tylko ukonstytuowanie stałej, w ściśle oznaczonych terminach funkcyjującej komisji przy boku Wydziału krajowego, pochodzącej częścią z wyboru towarzystw rolniczych, częścią z nominacyi Wydziału krajowego, może uchylić dotychczasowe braki, zaspokoić potrzeby kraju, udzielić stałej opieki jego interesom rolniczym i dać działalności Wydziału pod tym względem pewną ciągłość i harmonią.

Już na zeszłej kadencyi postawił poseł Langie, wychodząc w uzasadnieniu z tych samych powodów wniosek przyjęty przez Wysoki Sejm, domagający się utworzenia podobnej komisji. Dla krótkości czasu wniosek nie był przedmiotem obrad komisji gospodarstwa krajowego, wnioskodawca żądał odesłania go wprost do Wydziału. Komisya gospodarstwa krajowego jest zniewoloną wynużyć swój żal, że Wydział krajowy nie uznał za stosowne połączyć spraw w ścisłym zostających związku i żądając powiększenia etatu biur dla spraw rolniczych, nie objawił swego zapatrywania co do poruczonego sobie wnioskiem posła Langiego zadania.

Komisya gospodarstwa krajowego twierdzi, że spraw tych rozdzielać nie należy i że utworzenie stałej posady referenta fachowego dla spraw rolniczych jedynie wtenczas właściwy pożytek przyniesie, jeżeli przy boku Wydziału krajowego znajdzie już komisję stałą dla tych spraw i dla tego komisya gospodarstwa krajowego widzi się zniewoloną przed załatwieniem wniosku o utworzenie posady stałej takiego referenta, podnieść wniosek posła Langiego i prosić Wysoki Sejm, aby w ślad zeszłorocznej uchwały z dnia 12. listopada raczył polecić Wy-

działowi krajowemu przedstawienie sobie wniosku w przedmiocie ustanowienia stałej komisji dla spraw rolniczych w bieżącej sesji. Uchwała zeszłoroczna Wysokiej Izby, wywody Wydziału krajowego, jak również wszystko, co komisya gospodarstwa krajowego uznawała za obowiązki przedstawić w niniejszem sprawozdaniu, aż nadto w jej przekonaniu to żądanie usprawiedliwiają.

Komisya gospodarstwa krajowego wnosi więc:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby w bieżącej sesji sejmowej przedłożył wniosek dotyczący ustanowienia stałej komisji krajowej dla spraw rolniczych.
2. Sejm odracza utworzenie przy Wydziale krajowym stałej posady referenta dla spraw rolniczych, aż do załatwienia wniosku objętego ustępem 1. niniejszych wniosków.

Przewodniczący:

Stanisław Polanowski.

Sprawozdawca:

Edward Jędrzejowicz.

